

Tur mirdz latvju tautas dižā pagātne

Izglītības ministra A. Tentēļa runa, senlietu izstādī atklājot

Pieminekļu valdes senatnes pētišanas darbs rada arvien kuplākus sasniegumus. Izrakto senlietu skaits ar katru gadu aug. Līdz ar to noskaidrojas arvien vairāk latviešu dzīves veids un kultūralais stāvoklis gadusimtenos priekš vācu ienākšanas. Visu pagājušās vasaras darbu pieminekļu valde sakopojusi senlietu iestādē, ko vakar atklāja Rīgas pili.

Atklāšanā vakar p. 12 d. ieradās izglītības ministrs prof. Dr. A. Tentēlis, ārlietu ministrs V. Munters, tautas labklājības ministrs V. Rubulis, preses biedrības priekšnieks, šefredaktors J. Druva, archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs, mētopolits Augustīns, diplomātiskā korpusa pārstāvji, augstskolas mācības spēki un c. Izglītības ministrs atklājot senlietu izstādi, starp citu, teica:

„Pērno gadu, kad skatījām Daugmales pilskalna bagātīgos izrakumus, mēs domājām, ka esam atradumu bagātības ziņā sasnieguši augstāko pakāpi, ka lielāku vairumu diez vai izdosies sasniegt. Bet pie mums pēdējās 2—3 g. jau ir tapis par paradumu iet no viena pārsteiguma uz otru. Kas būtu gan tik

pārdrošs bijis un pērno gadu praviotais, ka 1936. g. izrakto un no ūdens izzejoto priekšmetu būs turpat 10.000! Šis skaits tomēr tapis par faktu. Ja šodien pametam acis apkārt gar šīm sienām un pa vitrinēm, tad nevaram savu izbrīnu paturēt tikai pie sevis, gribas to darīt zināmu arī citiem līdz ar to prieku, kas mūs pārņem. Lūk, tur pabeļas gaismā mūsu pagātne, bagāta un spoža pagātne, uz kuru varam lepni būt, bet kuru apskatot varam arī rūgti nožēlot, ka viņa tik pēkšņi pārtraukta un, ja ne tūlī izdeldēta, tad palēnām iznīcināta, tā ka bija pat izzudusi no atmiņas. Cik žēl, ka nav neviena rakstnieka, kas mums šo procesu aprakstītu visos sikumos. Nav jau tā, ka it nekas nebūtu palicis no seniem rakstiem, bet tie visi ir no latviešiem pretējās puses, un šis pretinieka stāvoklis uzspiedis stipri jūtamam zīmogu, tik jūtamam, ka mūsu vēsture bija izzākusī pavisam sagrozīta. Un ja starp rakstītām rindām varēja saskatīt arī kaut ko lielāku, varēnāku, tad tomēr trūka droša pamata, skatīto pacelt īstenības augstumos. Paldies Dievam, tagad šī drošība mums dota. Tagad uz mācas jautājums, kā mēs pareizi attēlosim uz rakstu liecību pamata mūsu kultūras sagraušanu 13. un nāk. gadu simtenos.

Šodien esam nākuši aplūkot savas zemes pagātni. Šodien mums viņa rāda, kāda viņa bijusi visos Latvijas ap-

gabalos: Kursā, Zemgalē, Vidzemē, Latgalē, rāda pa dažādiem laikmetiem, bet sevišķi gan abu pilskalnu Daugmales un Talsu, no kuriem mantu vairāk kā ½ no visām. Nav nekādu šaubu, ka tās ir latviešu senlietas, šepat uz vietas darinātas, latviešu rokām, un izteic latviešu dailes izjūtu un gaumi. Man šķiet, ka šie daudz varēs smelt mūsu dailematniecība. Tomēr viss tas, ko mēs šeit redzam, ir tikai maza daļiņa no tā, kas vēl guļ mūsu zemes klēpī; pavisam maza daļiņa. Nav pat viss, ko vēl var dot jau raktie pilskalni. Vēl daudz jārok, vēl daudz jāpēta; vēl paies gadu desmiti, kamēr varēsim teikt: nu esam apzinājuši to, ko mūsu zeme liecina par mūsu pagātni.

1936. gads rezultātu ziņā ir izņēmuma gads. Bet nav jau garš stāsts par to, kāpēc tas tā. Pēc 15. maija 1934. g. atdzimusi vēstures interese un vēstures pētišanas darbu atbalsts, ko tik bagātīgi parādījis mūsu Vadonis, valsts prezidents Dr. K. Ulmaņa kungs. Viņš nevien mīl un cienī un izceļ mūsu vēsturi, viņš visos iespējamajos veidos to atbalsta ar saviem līdzekļiem, atbalsta likumdošanā, atbalsta savās runās, un daudz labāk, nekā to varētu izdarīt profesionāli vēsturnieki. Lai viņam par visu to sirsnīgs vēsturnieku paldies. To minēs Latvijas vēsture paaudžu paaudzēs. Pateicība nākas arī ministru kabinetam, kultūras fondam, L. vēstures insti-

tūtam, kas visi savu artavu pielikuši un tā devuši iespēju veikt izrakšanas darbus. Šos darbus organizējis pieminekļu valdes priekšsēdis prof. Fr. Baloža kungs, kas tos cītīgi un ar lielu prasmi neatlaidīgi visu vasaru vadījis un pārzinājis. Tāpat viņa pūles ir šo skaisto izstādi radījušas un izveidojušas. Nemos drošību visu klātesošo vārdā viņam izteikt pateicību par viņa lielo, pašai izlēdzīgo darbu, kas mums sniedz tik daudz jauna, tik daudz svarīgu liecību par mūsu tautas senvēstures laikiem, par mūsu tautas slavas laikiem, kas nu celti dienas gaismā un nodoti mūsu pārbaudei un izmantošanai. Paldies arī visiem tiešiem darbu vadītājiem.

Nododu šo izstādi cien. klātesošo apskatei un uzmanībai. Lai viņa jūsos atrastu tikpat mīļu atsaucību, ar kādu tā sagatavota un jums priekšā celta Latvijai par mūžīgu slavu.“

Pēc tam viesi pakavējās pie izstādītām senlietām, kas ar savu zinātnisko, nozīmību un gaumīgo iekārtojumu atstāj neaizmirstamu iespaidu. P. A.

Pulksteni
Gredzeni
Portsigari

UZ SVĒTKIEM

pulksteri
gredzeni